Aftryck ur Östgöta Correspondenten n:r 126 och 128 för tisdagen och lördage...

Vardagstryck

National Library of Sweden

Östgöta Correspondenten.

Aftryck ur Östgöta Correspondenten N:r 126 och 128 för Tisdagen och Lördagen den 27 och 31 Oktober 1885.

Nationel och tidsenlig opposition.

Första uppsatsen.

År 1830 är ett bemärkelseår inom hela Europa, äfven inom Sverige. Revolutionen då var icke en revolution emot konungamagten, utan mot konungamagten, sådan som den då arbetade. I sådan rigtning störtade Julirevolutionen i Frankrike bourbonen Carl X och uppsatte Ludvig Filip i stället på tronen. Revolutionen i Belgien kräfde väsentligast blott upplösning af sitt onaturliga förbund med Nederländerna. Revolutionen i Polen fordrade också endast nationel sjelfständighet gent emot Ryssland. I förening med dessa anspråk fordrade folken visserligen ett allmänt rättsligt konstitutionelt erkännande och tryckfrihet, men under monarkisk ledning. Revolutionen 1830 skilde också de europeiska staterna i tvenne motsatta läger, den konstitutionelle vestern, Frankrike och England, och den oinskränkta monarkiska östern, Ryssland, Österrike och Preussen.

Under sådana inflytanden och förhållanden uppväxte och utvecklade sig de oppositionella tänkesätten, med Aftonbladet inom tidningspressen i spetsen, hvilka tänkesätt sedermera under årtionden djupt ingripande bearbetat och genomdrifvit stora förändringar inom vårt fosterländska statsskick.

När Aftonbladet under loppet af år 1831 återgaf Torgny Lagmans tal till Olof Skötkonung, i hvilket tal Torgny Lagman erinrade konung Olof om att svenska folket kastat sju konungar, derför att de regerat illa, i Mula källa, så väckte denna Aftonbladets erinran ett oerhördt stort uppseende.

Hvarför erinrade likväl Aftonbladet härom?

Icke var det för att störta monarkien, **icke** för att kullkasta tronen, **icke** för att afsätta konungen; deremot var det **för** att fästa konungens uppmärksamhet på nödvändigheten af ett annat regeringssystem, af en landets anspråk bättre motsvarande ministér, af ett tidsenligt upphäfvande af censuren och i allmänhet för genomförandet af konstitutionella reformer.

Samma allmän anda och tänkesätt, som besjälade de europeiske folkrörelserna då, besjälade jemväl äfven då den svenska oppositionen och tidningspressen.

Man hyllade och erkände den monarkiska institutionen, men under förutsättning af ett kraftigt konstitutionelt framåtskridande.

Äfven om under de ganska mångfaldiga politiska strider, som under efterföljande årtionden fortgingo, man, bortförd af mer eller mindre häftiga politiska lidelser, understundom kunde öfverskrida det egentliga politiska programmet, så fortgick och grundade sig den tidens hela oppositionella sträfvan och mål ändock alltid på en i botten uteslutande nationel karakter. I sådan rigtning — och endast i sådan — ville man gå framåt.

Vid reformens genomförande 1865 jublade också hela Sverige.

Efter omkring 35-åriga nationella strider var tvifvelsutan också ett stort nationelt mål dermed vunnet, icke så likväl att på annat sätt förstå, än att en för hela riket mera allmän och enhetsfull väg dermed var bruten för genomförandet af vidare, för det svenska statskickets medborgerliga utveckling erforderliga reformer.

Tager man kännedom om de reformvänliges uttalanden vid den tiden, såväl från regeringskretsarnes och riksdagens som äfven från tidningspressens sida, skall man finna att allas tänkesätt och förhoppningar hvilade och hänvisade på den förutsättning, att rikets angelägenheter förmedelst den nya riksdagsordningen skulle i fosterländsk anda och rigtning samdrägtigare än under de fyra ståndens ledning utveckla sig och gå framåt.

Genomläser man de båda kamrarnes första program, så visa sig de äfven i alla afseenden fullt nationella.

Inom båda kamrarne uppväxte snart nog icke egentligen partier, utan fast hellre olika sidor, olika kotterier, olika grupper.

I **Första kammaren** anslöt sig **ena sidan** till följande grundsatser:

— Att *sjelfständigt* understödja ministeren i upprätthållandet af den nya författningen; att iakttaga sparsamhet i alla anslagsfrågor; att ej medgifva upptagandet af utländska lån till nya behof; att endast fortsätta jernvägsanläggningar med nettobehållningen af de redan färdigbyggda stambanorna; att behöfliga anslag beviljas för anskaffandet af tidsenliga gevär; att tullagstiftningen bibehålles, så till vida, som den kan beröra den franska traktaten o. s. v.

Återigen å **andra sidan** proklamerades följande:

— Att vaka öfver att ingen rubbning sker i det nu antagna nya statsskicket; att den likställighet, som grundlagen bestämmer mellan de båda statsmagterna, ej upphäfves; att den sjelfbeskattningsrätt, som tillkommer kamrarne, ej rubbas; att sparsamhet bibehålles, så att jemnvigten bevaras emellan inkomster och utgifter; att banklagstiftningen ej bör rubbas, utan bankens förmåga att upprätthålla realisationen bevaras o. s. v.

Inom **Andra kammaren** slöt sig **landtmannafalangen** omkring ett något utförligare program. Programmet var följande:

— Ett tidsenligt, hufvudsakligen på allmän värnepligt bygdt försvarssystem. Ingenting uppoffras på parad- och militärlyx, men ingenting underlåtes af hvad som verkligen erfordras till ett kraftigt och segrande värn af vår sjelfständighet.

— Bank- och Kreditlagstiftningen ordnas på sundare och solidare grunder.

— Sparsamhet i beviljande af statsanslag och ökadt afseende på ett ändamålsenligt användande deraf.

— En mera rättvis och jemn fördelning alla samhällsmedlemmar emellan af beskattningen.

— Mera jemnt afvägd rösträtt vid val till kommunala befattningar.

— Skjuts- och vägunderhållningsbesvären ordnas på ett för jordbruket mindre tryckande sätt, än det närvarande.

— Kommunikationsväsendets fortsatta utveckling, men företrädesvis blott i mån af egna tillgångar.

— Elementarskolorna och folkundervisningen ordnas och utvecklas i mera tidsenlig och praktisk rigtning.

— Ingen återgång påyrkas i den nuvarande tullagstiftningen, som hvilar på en teoretiskt rigtig princip, men derför godkännes icke det oförberedda, opraktiska och ensidiga sätt, hvarpå den delvis blifvit tillämpad.

— Förändringar och förenklingar företagas i förvaltningens olika grenar, men varsamt, så att detta utan rubbning i administrationens jemna gång kan verkställas.

— Oftare fungerande domstolar på landet till åstadkommande af en snabbare lagskipning.

— En minister för jordbruk, handel och allmänna arbeten.

— *Med* regeringen för dessa och andra tidsenliga reformer, men *icke* med regeringen *emot* dem.

Sådant var landtmannagruppens program

Den tidens så kallade **Murénska grupp**, en slags uppränning till den senare så kallade "intelligensen", till hvilken likväl i början många af de liberale inom det gamla bondeståndet hörde, utfärdade äfven ett program, något konservativare än landtmannapartiets, ehuruväl skiljaktigheten i sjelfva verket icke var så betydlig.

Det under den förutvarande ståndsorganisationen inom borgareståndet varande liberala partiet ingrep föga eller intet i bildandet af de partigrupperingar, som då sålunda fortgingo inom kamrarne, utan drog sig detsamma kanske allt för mycket, allt för passivt tillbaka, ganska väsentligt dertill föranledt af skäl, att det först, innan det intog en bestämd och fast hållning, ville se sig före, hvad andas barn riksdagen, den första riksdagen utgången af allmänna val, skulle blifva. Enskildt, man och man emellan, öfverlade och samtalade man dock om situationen, och man kom dervid i allmänhet öfverens om några slutsatser, såsom vigtiga och nödvändiga mål för riksdagsarbetet. I all hufvudsak utgjorde dessa slutsaker eller mål följande punkter:

— Monarkiens upprätthållande på en lefvande, stark och bred demokratisk grundval;

— Jemnvigt mellan troslära och samvetsfrihet;

— Politisk medborgarrätt äfven åt olika trosbekännare;

— Qvinnans samhällsställning, fullt utsträckt och erkänd;

— Dödsstraffets afskaffande;

— Utsträckt rösträtt vid kommunala val;

— Försvarsväsendets reorganisation, med tillämpning af folkbeväpningen;

— Nytt befordringssystem, mera lifgifvande och tidsenligt inom armén, samt upphäfvandet af alla vanhedrande straff derinom;

Reorganisation af embetsverken, afseende förenkling i samman ättningen och ökad skyndsamhet i expedition;

— En snabbare lagskipning;

— Undervisningsväsendets sammanlänkande till ett enda organiskt helt från folkskolan och till universitetet: praktiskt i sin uppränning, vetenskapligt i sin afrundning;

— Sparsamhet i alla rigtningar, inom välberäknade gränsor af yttre sjelfständighet och inre behof och förmåga;

— Finansernas ordnande, framförallt på principen af ett inhemskt fondsystem;

— Bank-, Hypothek- och Kreditlagstiftningens reviderande;

— Borgenssystemets fullkomliga upphäfvande;

— Grundräntornas infriande;

— Skatternas proportionsvis billigare fördelning emellan de olika förmögenhetsvilkoren;

— Post- skjuts- och väghållningsskyldighetens ordnande på ett för jordbruket mindre betungande sätt;

— Allmänna arbeten och allmänna arbetscorpser, de sednare organiserade på en och samma gång på halft civila och halft militära grunder;

— Kommunikationsväsendets fortsatta fullkomnande, företrädesvis förmedelst jernvägar;

— Sjösänkningar och kärraftappningar.

Sådana voro de olika programmen *).

Jemför man dessa program nu med hvarandra, så förekommer föga eller intet i någotdera af dem, som icke i all hufvudsak hvar och en redbar och god medborgare skulle ha' kunnat underskrifva.

Programmen äro — som synes — det ena med det andra i alla hänseenden obetingadt fullt fosterländska.

För den oegennyttige och fördomsfrie representanten och medborgaren kunde icke annat än redan då den konstitutionelt tillfredsställande förhoppning göra sig gällande, att tänkesätten i allmänhet, med stöd af den genomförda representationsförändringen, skulle föra svenska folket framåt samdrägtigt och enhetsfullt i nationel anda och riktning.

Såsom kännetecknande för den tiden vilja vi här återgifva några rader som förekomma i Aftonbladet i början af Mars månad 1867.

"Det har på sista tiden mycket talats om partigrupperingar i andra kammaren. Några sådana stora och brinnande frågor ha visserligen icke förekommit, som helt naturligt kunnat föranleda en bestämd partibildning; men, det oaktadt, har man haft all möda ospard för att framkonstla en sådan."

En annan tidning yttrade vid samma tid:

"Gör man sig besvär med att närmare granska programmen, samt att jemföra dem med de satser, som tid efter annan nära ett halft århundrade blifvit vid riksdagarne af framåtskridandets män utfordrade, skall man i all hufvudsak återfinna endast gamla frågor, redan länge offentligt bearbetade. Men ehuruväl riksdagens sammansättning och de lättare och enklare former, som den nu mera erbjuder, tvifvelsutan skola bidraga till en mot fordom snabbare lösning af problemen; torde man lika litet nu, som förr, kunna hoppas att se alla dessa ärenden så snart lösta. Må vara, att de i sjelfva verket ej innehålla någonting nytt, någonting som i sin grund ej torde för rigtigt anses af det allmännaste tänkesättet; men den parlamentariska skärselden drager sin tid. Olika uppfattning om huru långt man på en gång i ena och andra fallet bör uttaga stegen, se der dess Schylla och Charybdis, med stormbyar och vräkande vågor, tillräckliga för många strider. Partier skola således alltid uppstå; men huru häftiga meningsbrytningarne än må blifva, kan man alltid fordra att på botten af dem, liksom på botten af sjelfva de omhandlade grundsatserna, fosterlandskärlek och rättsinne skola erkänna hvarandras redliga afsigter och bemödanden".

"Fosterlandet har mera anspråk nu, än förr".

Alla förhållanden, program, tänkesätt och sträfvanden syntes emellertid vid det politiskt vigtiga skedet 1867 vara på det högsta löftesbringande för fosterländskt framåtskridande och nationel utveckling; men hvar befinna vi oss likväl för det närvarande?

För tillfället måste vi sluta här, men skola i fortsättningen söka att besvara frågan.

Andra uppsatsen.

Då vi i slutet af första artikeln återgåfvo ett uttalande ur Aftonbladet, hvari tidningen med några få ord kännetecknade situationen inom riket och riksdagen 1867, hade vi måhända äfven bort andraga något ur den tidens Dagligt Allehanda derom. I de fall dessa båda tidningar öfverensstämde i sina omdömen om förhållandena då, bör man kunna sätta tro dertill äfven i våra dagar. Dagligt Allehanda yttrade sig vid omnämnandet af det framträdande landtmannapartiet och dess program ganska öppet.

"Denna opposition", yttrade Dagl. Allehanda, "vill icke störta regeringen, men den vill vara fosterlandsvän i första rummet och regeringsvän i det andra. Den tror ej, att fosterlandets och regeringens *sanna* intressen kunna vara stridiga. Den vill rättvisan utan konsiderationer, den vill icke veta af denna slapphet och klenmodighet, som nu utmärker hela vårt offentliga lif. Den vill draga ut konseqvenserna ur det nya statsskicket och vara liberal i verklig mening, ingen terrorisera och ingen förtrycka. Den kan detta, ty den känner sig stark, känner sig stå på säker *svensk* botten och vet, att framtiden hör den till. Den böjer sig icke för någon påtryckning, hvarken uppifrån eller nedifrån, och är derför äfven *sjelfständig* i verklig mening."

Sådana som vi i det föregående och härmed angifvit ställningar och förhållanden vid skedet för den nya riksdagsordningens första tillämpning kan hvar och en vara öfvertygad om att de äfven voro.

De politiska allmänna tänkesätten, hvilka meningsbrytningar som än kunde förefinnas dem emellan, befunno sig då alltid på sjelfständig fosterländsk botten, på oförvillad sann svensk grund.

"Alla förhållanden, program, tänkesätt och sträfvanden syntes således vid det politiskt vigtiga skedet 1867 vara på det högsta löftesbringande för fosterländskt framåtskridande och nationel utveckling; men hvar befinna vi oss likväl för det närvarande.?"

Så afslutade vi vår första uppsats.

Följaktligen hafva vi också att besvara frågan: **hvar befinna vi oss nu**, och vi skola göra det så kortfattadt och på sak gående som möjligt.

För att likväl besvara frågan, måste vi kasta en blick på tidningspressen.

Aftonbladet hade, som vi redan sagt, framgångsfullt trädt i spetsen för de oppositionella och reformkräfvande tänkesätten inom riket. Aldrig någonsin förut har inom vårt land någon tidning vunnit en sådan allmän spridning. Tidningen skapade sin utgifvare ett stort inflytande och en stor förmögenhet. Dess utgifvare blef en framstående man. Inflytandet och rikedomen skapade afund. Rivaliserande tidningar uppstodo. För egen framgång angrepo de Aftonbladet — dock icke i en och annan fråga — utan öfver bank hela dess existens, hela dess färg och väsende, hvarvid en del hvarken sparade på skandalösa insinuationer eller illustrationer.

Inom den stora politiska verlden finnes alltid mer eller mindre mogna och hållbara teorier. I dem hafva våra dagars samhällen alltid outtömliga källor till samhällsomgestaltande förslag, kraf och prat.

Så äfven här.

För att undergräfva Aftonbladet, började man från olika håll också ett städse återkommande teoretiserande än hit, än dit. Foste-

*) Vi hafva här återgifvit dem så fullständigt som de förelegat oss, på det att hvar och en skall kunna göra sig ett klart och tydligt föreställningssätt om skaplynnet af de allmänna tänkesätten och sträfvanden, som besjälade perioden vid vår nuvarande riksdagsordnings första inträde.

landets egna stora angelägenheter blefvo småningom förvandlade till blott källådror för teorier i oändlighet. Inkommen på denna väg har man år efter år med växande ifver fortgått på densamma. I monarkien såg man snart endast en fiendtlig institution till samhället. Sveriges stora och ärorika minnen förvrängdes och nedsmutsades af populära smädeskrifvare. Fosterlandskänslan blef till en glosa för åtlöjet. Det svenska folket förklarades ej förmå att försvara fäderneslandet, samt att det i och med detsamma ej ens var värdt att försvara.

I sådan anda hånade man till exempel äfven den fruntimmersförening, som för ett par år sedan bildade sig i den fosterländskt vackra och ädelsinnade afsigt att insamla medel, bidragande till rikets försvar.

Den teoretiserande skandalpressen utvecklade sig sålunda framgångsfullt i allt fler och fler organ, såväl inom hufvudstaden som i landsorterna.

Majoriteten inom Andra kammaren utgjordes, som ganska naturligt var, af medlemmar tillhörande det jordbrukande ståndet.

Af desse odalmän, hederlige och redbare allesamman, ehuruväl framförallt vid början af deras riksdagsmannabana åtminstone i många fall ej vuxne att genast sjelfständigt tänka sig in i och behandla rikets allmänna frågor, var alltid för den samhällsupplösande och magtlystet lidelsefulla pressen ganska mycket eller åtminstone åtskilligt att göra.

Medlen för vinnandet af framgång lågo också nära tillbuds. Man beundrade, smickrade och prisade, under det man framhöll och bearbetade den ena lösa teorien efter den andra, på samma gång som man jemväl — så godt man kunde — skandaliserade den bestående ordningen.

Huruledes och på hvad sätt infriade majoriteten inom Andra kammaren också det gamla landtmannapartiet — sitt eget program.

Se här ett par exempel derpå.

Man lofordade och framhöll det parlamentariska styrelsesättet, men följde ej den omsider sålunda tillsatta parlamentariska ministèren längre än till konseljens dörr.

Man talade om nödvändigheten af försvarsväsendets reorganisation, men förkastade, det ena efter det andra, regeringens bemödanden att framlägga tillmötesgående sådana; man framlade till och med ett eget sådant, i sista stunden likväl besluten att sjelf votera omkull det, hade ej första kammaren deri förekommit det, då det — förslaget — alltid saklöst sedan kunde antagas, hvilket ock skedde.

I från att det gamla landtmannapartiet ursprungligen arbetat sakligt, allvarligt och redbart, började det påtagligen att allt mer och mer sträfva efter en teoretiserande politisk magtställning, allt under ett växande högtryck af en icke mindre magtlysten press.

Den strängt organiserade disiplinen inom partiet undertryckte för öfrigt hvarje personlig sjelfständighet derinom.

Den samhällsupplösande tidningspressen underlät naturligtvis icke att föregå med initiativer dertill. Alla embetsmän utrangerades ur de medborgerliga leden. Pressen proklamerades vara den tredje statsmagten. Alla tidningsorgan, som ej ville följa med hvirfveln, voro fiender till frihet och framåtskridande. Den ena tidningen dök upp efter den andra, den sista alltjemt öfver- eller underbjudande den föregående.

Allmänt nog, trodde man sig slutligen inse och förstå, att hvarken den magtlystna tidningspressen eller det gamla landtmannapartiet i sjelfva verket ville från stället, utan bibehöll äfven de för riket största och vigtigaste frågorna oafgjorda, för att af dem begagna sig såsom anfallsmedel emot den bestående ordningen. I icke så litet afseende har denna uppfattning också i dagarne blifvit bekräftad. En nyligen bekantgjord öfverenskommelse emellan ett par af det gamla landtmannapartiets förnämsta chefer, synes nemligen öfvertyga derom.

Förvecklingarne i Norge, stortingets och Sverdrups braskande uppträdande der, samt de utsigter och förhoppningar till ytterligare slitningar, som dermed uppstodo, helsades också välkomna af de liksträfvande så väl inom pressen som andra kammaren.

Ögonblicket var dermed inne, att också nu draga konungamagten in i cyklonen.

Att det lyckats, veta vi.

Nog också nu härmed.

Vill det fosterländskt tänkande svenska folket ej vidare fortgå på den under loppet af de senare åren inslagna ödesdigra vägen, så måste något hvar manas att beslutsamt och kraftigt icke allenast göra för sig situationens verkliga beskaffenhet fullkomligt tydlig och klar, utan äfven handla derefter eller med andra ord, ej mindre beslutsamt och kraftigt beträda en annan väg, en väg, som icke leder, såsom förhållandet nu är, till ytterligare upplösande och fiendtligt sönderrifvande strider och lidelser, utan fasthellre till fosterländskt hållbara mål, till för det svenska folket i allmänhet praktiskt gagnande och välsignelsebringande resultat, till upprätthållande af fosterlandets politiska och sociala sjelfständighet, till skydd och omtanke för vår egen nationella härd. Ögonblicket för beträdandet af en sådan ny väg har väl också aldrig förr varit så bjudande, så befallande, så ovilkorligt nödvändig som nu.

Under alla förhållanden torde det dock vara fullkomligt klart att — äfven under antagande att det nu finnes många tusende som inse den upplösande politiska irrväg, hvarpå vi befinna oss och hvilka gerna skulle vilja inslå en annan — så måste de dock alltid känna ett ovilkorligt behof att hafva ett gemensamt centrum, en gemensam fana, ett gemensamt program, att sluta sig omkring.

Af icke så litet tidsenligt behof torde derför vara att ur de nu oredigt om hvarandra arbetande och jäsande politiska och sociala anspråken och lidelserna söka att uppställa ett program, så hållbart till sin beskaffenhet och innebörd att, i bästa fallet, kunna samla omkring sig åtminstone dem, som, på samma gång de i civilisatoriskt och frisinnadt afseende grundlagsenligt vilja skrida framåt, likväl dervid i sina strider och kraf så uteslutande som möjligt begränsa sina sträfvanden och mål af obetingadt fosterländska frågor och intressen.

Genom att i föregående uppsats hafva andragit eller återgifvit de många program, som förelågo 1867, vid den nuvarande riksdagsordningens första tillämpning, hafva vi deri och derigenom äfven lagt en lika naturlig som fast grund för ett sådant program. De erfarenheter som man vunnit genom de politiska meningsstriderna under de sedan dess förgångna 18 åren innebära för öfrigt alltid många lärdomar, i sin mån ej mindre vägledande än bestämmande derför.

Härmed öfvergå vi nu äfven till det program, som vi anse att hvarje verkligt frisinnad sann fosterlandsvän, under alla omständigheter, bör egna någon uppmärksamhet och, i bästa fallet, omfatta, en och hvar efter sin viljekraft och förmåga.

Program.

— Monarkiens upprätthållande på en le fvande stark och bred demokratisk grundval;
— En till utlandet i alla afseenden nationelt fredlig politik;
— Ett inom utlandet pligttroget ministerielt och konsulariskt aktgifvande på de stora handelsernas gång och affärslifvet, framförallt så till vida som det ena eller andra kan röra oss;
— Utredande meddelanden derom till hvarje riksdag;
— Ingen inblandning i de två grannrikenas — Danmarks och Norges — angelägenheter, så vida förhållandena ej direkte angå oss;
— Den svensk-norska unionens *bestånd*, såvida Norge erkänner sin konungs absoluta veto och hans faktiska egenskap att utan alla restriktioner vara — i likhet med hvad han är i Sverige — norska arméns högsta befälhafvare;
— Unionens *upplösning* derest dessa vilkor ej antagas och oförtydbart införas i "grundloven".
— I händelse af unionens bestånd: granskning och förändring i "mellanrikslagen" till båda rikenas likställda trygghet och säkerhet;
— I händelse af unionens upplösning: likställig allians emellan Sverige och Norge;
— Sveriges utrikeskabinett upprätthålles fortfarande, utan all inblandning från Norges sida;
— Upprätthållandet och bevarandet af den i vår regeringsform nu befintliga magställningen emellan de båda statsmagterna;
— Bibehållandet af riksdagens båda kamrar, men med utsträckt valrätt till den andra;
— Utsträckt rösträtt vid kommunala val.
— Reorganisation af embetsverken, afseende förenkling i sammansättningen och ökad skyndsamhet i expedition;
— Snabbare lagskipning;
— Rättvisa i befordringssystemet, såväl i afseende till militära som civila embeten, en rättvisa som, utan allt sidoinflytande, hvilar på allmänt fattlig rigtig grund;
— Jemnvigt emellan troslära och samvetsfrihet; aktning såväl för statskyrkan som för sekterna;
— Undervisningsväsendets befrämjande; dess sammanlänkande till ett enda organiskt helt från folkskolan och till universitetet: praktiskt i sin uppränning, vetenskapligt i sin afrundning.
— Slöjdskoleklassers införande vid folkskolan;
— Folkskolelärarnes löner erforderligt tillgodosedda och betryggade;
— Rikets härordning bygd på den indelta arméns bibehållande såsom stam och på beväring;
— Den indelta stammens torp bibehållas, sådana som de ursprungligen bestämdes;
— Ingen vidare utsträckning af beväringen;
— En landstorm bildas;
— Kustförsvaret ordnas på tidsenligt sätt;
— Indelningsverkets på rust- och rothållare nu hvilande börda fördelas jemnt på rikets alla skattskyldige enligt proportionerligt åsatt allmän bevillning;
— Rust- och rothållare ersättas årligen af staten för torpen;
— Proportionerlig likställighet i all beskattning, sedan skalan derför blifvit granskad och bestämd på billiga förutsättningar;
— Grundskatternas afskrifvande med en viss procent årligen, utan ersättning;
— Arbetsgifvares och arbetstagares ställning till hvarandra ordnas på ömsesidigt billiga grunder, dock med aktning för enskilda öfverenskommelser.
— Tullagstiftningen ordnas i alla rigtningar reciprokt till de inom utlandet antagna tullsatserna;
— Alla erforderliga tillmötesgåenden göras för afhjelpandet af de bekymmer, som trycka på rikets modernäring;
— Vägunderhållningsskyldigheten ordnas på ett för jordbruket mindre betungande sätt;
— Sparsamhet i alla rigtningar, inom väl beräknade gränser af yttre sjelfständighet och inre behof och förmåga;
— Sparsamhet, utan strypsystem;
— Ingenting uppoffras på parad- och militärlyx, men ingenting underlåtes af hvad som verkligen erfordras till såväl värn af vår nationella sjelfständighet, som statsskickets institutiva bestånd;
— Jemnvigtens bevarande mellan statens inkomster och utgifter;
— All vidare utländsk skuldsättning upphör; finanserna ordnas på principen af ett inhemskt fondsystem;
— Bank-, hypotek- och kreditlagstiftningen revideras;
— Ett inhemskt statsobligationssystem genomföres;
— Borgenssystemets fullkomliga upphäfvande;
— Enhet i vår sedelstock;
— Qvinnans samhällsställning fullt utsträckt och erkänd;
— Alla vanhederliga straff inom armén upphäfvas;
— Dödsstraffet afskaffas.
— Tryckfrihetsförordningen underkastas en tidsenlig revision.

Med statsmagterna för dessa och andra fosterländskt tidsenliga reformer, men *icke* med dem i strid deremot.

Så långt programmet.

Det är allt för omfattande, torde mången erinra. Låt vara. Må man då omfatta delar deraf, och lemna andra delar derhän.

I sjelfva verket är det af oss nu uppgjorda programmet i flera afseenden visserligen ej egentligen något nytt. Enär vi i vår första uppsats återgåfvo de under 1867 års riksdag af partierna då antagna program, finner läsaren lätt, att vi väsentligast här upptagit och återgifvit hvad man i dem uppställde såsom vigtiga mål för det allmänna politiska riksdagsmannasträfvandet. Saken förhåller sig nemligen helt enkelt så, att partierna, utan att egentligen svika sina program, likväl icke företrädesvis höllo sig till dem för vinnandet af gifna och bestämda resultat derinom, utan i stället upplöste sig i lidelsefulla och oegentliga strider åt olika håll, hvadan deras program, så gamla de än äro, icke dess mindre ännu i dag i väsendtliga afseenden utgöra oinfriade uppgifter, olösta problem, hvadan de också ännu föreligga till fortfarande behandling och nytt arbete.

I de afseenden återigen, som det af oss nu framställda program verkligen skulle kunna betraktas såsom varande något litet nytt, så motiveras detsamma af erfarenheter och lärdomar, som de senaste åren gifvit vid handen.

Naturligtvis hvarken vilja eller kunna vi bestrida eller förbise möjligheten att andra, med vida mera omdöme och erfarenhet än vi, skulle kunna uppgöra ett i sakförhållandena mera omfattande och fullständigare program, än hvad vi förmått. I den händelse, att hvad vi andragit icke skulle finnas lämpligt motsvarande fosterlandets stora nationella uppgifter och anspråk, önska vi äfven upprigtigt, att rikare och lyckligare begåfvade måtte allvarligt taga sig sakens fullkomligare utredning och behandling om hand. Om vi, genom vår gjorda framställning, dertill endast gifvit en om äfven den ringaste anledning, så äro vi, för vår räkning, mer än tillfredsställda dermed.

Skulle återigen, hvad vi knappast våga antaga, vårt program åtminstone till sitt hufvudsakliga innehåll af sjelfständigt tänkande svenske män allmännare gillas, antaga vi också, att hvar och en derför måste göra allt hvad på honom kan ankomma, för att i angifven rigtning stämma det allmänna handlings- och tänkesättet.

Skulle enskilde — flere eller färre — benäget vilja åtaga sig att kostnadsfritt sprida i sina omnejder programmet, utlofvas snabb expedition, endast man derom vänder sig, med uppgift på antalet af erforderliga exemplar och tydligt utsatta adresser, till redaktionen af Östgöta Correspondenten.

Vare Gud med vårt fosterland!

Från 1 November

mottages prenumeration
å
Östgöta Correspondenten

till årets slut med . . . . . kr. 2,00.
för 1 månad med . . . . . „ 1,00.

Vid prenumeration å posten tillkommer postbefordringsafgiften, som utgör en femtedel af prenumerationspriset.

Herrar Affärsmän!

Alldenstund **Östgöta Correspondenten** bland tidningar inom Östergötland har den största spridningen, samt med hänsyn till de olika orterna af provinsen en ganska jemnt fördelad omsättning, tillåta vi oss att på detta sätt fästa herrar affärsmäns uppmärksamhet på tidningens lämplighet för spridandet af annonser och tillkännagifvanden i allmänhet.

Skulle några tidningsförsäljningskontor vare sig i **Stockholm** eller **Göteborg** eller å **andra lämpliga platser** inom riket vilja åtaga sig lösnummerförsäljning af Östgöta Correspondenten, anhålla vi att derom blifva benäget underrättade. Affären skall alltid på ett tillmötesgående sätt och vanliga vilkor af oss beredvilligt motses och behandlas.

Red. af Östgöta Correspondenten.

Linköping, C. F. Ridderstads Boktryckeri, 1885.